

belerende toon): ‘We leggen nog eens uit hoe het zit’. Over paternalisme gesproken!”

Proeft u bereidheid in de sector om iets met uw conclusies te doen?

“Er komt dadelijk ongetwijfeld een reactie in de trant van: het klopt allemaal wel, maar dat kunnen we ook in ons bestaande systeem veranderen. Dan wordt het rapport een beetje doodgeknuffeld en vervolgens verdwijnt het in een la. Dat risico bestaat. Maar ik denk dat het klimaat rijp is voor vervolgstappen. Wat ik bijvoorbeeld winst vind, is dat over de hele linie politieke partijen bezig zijn met de vraag waar het naartoe moet met de hulp. Je kunt wel een rapport uitbrengen op het moment dat niemand iets met het onderwerp heeft, maar dan slaat het plat. Onze taxatie is dat die ruimte er nu is.”

Is die ruimte groot genoeg om weer internationaal voorop te lopen?

“Dat weet ik niet. Het gaat er in Nederland heel anders aan toe dan in de jaren zestig. Toen hadden we het idee dat we ons niet alleen tot de rest van de wereld verhielden, maar hadden we ook een actieve houding, en ideeën over de manier waarop we de wereld konden verbeteren. Nederland had vroeger veel meer ambitie op het gebied van ontwikkelingshulp, liep voorop. Nu is onze houding veel defensiever: ‘O jee, de wereld komt op ons af!’ We hebben het rapport niet voor niets de titel *Minder pretentie, meer ambitie* meegegeven. Laten we er verdorie weer iets goeds van maken! Ook de foto op de voorkant met een berg pepertjes draagt met een knipoog die boodschap.”

Nu we het toch over ambitie hebben: zou u in de hulp verder willen? Eerste directeur van NLAID?

“Nu breng je het wel heel erg terug tot persoonlijke ambitie. Ik vind ontwikkelingshulp in elk geval wel extreem interessant. Intellectueel gezien komen heel veel boeiende thema's in dit beleidsterrein samen.”

Van u in ieder geval geen nieuwe persoonlijk getinte bestseller over de hulp. U signaleert met afgrijzen een nieuw genre, 'voer voor literatuurwetenschappers'.

“Al die hulpauteurs van de afgelopen jaren, van Jeffrey Sachs, William Easterly en Paul Collier tot aan Dambisa Moyo hebben als constante dat ze hun eigen geschiedenis of familie aanroepen om hun argumenten kracht bij te zetten. Dat maakt de analyse vaak kwetsbaar. Of de mensen die mij dierbaar zijn het met mijn analyse eens zijn, interesseert mij niet. Het rapport moet op zichzelf staan.” ■

De reacties op het rapport

‘DE KOE BIJ DE HOORNS’

★ **Bijna unaniem is er lof voor het WRR-rapport, bij de minister, de hulporganisaties en de media.**

Alleen website GeenStijl is niet onder de indruk van de uitkomsten: “Ongeremd kruiwagens met Nederlands belastinggeld in de zakken van duistere dictators proppen werkt niet. Dat is natuurlijk al langer algemene kennis.” Ontwikkelingsorganisatie Cordaid stelt echter tevreden: “De WRR vat de koe bij de hoorns en zoekt een eerlijk antwoord op de indringende vraag waarom na veertig jaar ontwikkelingssamenwerking nog zo veel mensen onder de armoedegrens leven.” Jack van Ham, directeur van collega-organisatie ICCO betitelt het rapport als ‘een verademing’. “Het is nog weinigen gelukt in het debat over de hulp boven de waan van de dag uit te stijgen. Het rapport schetst de nieuwe mondiale machtsverhoudingen in de wereld en de noodzaak aan ontwikkelingssamenwerking te doen in een steeds meer onderling afhankelijke wereld.” Ook minister Koenders laat weten blij te zijn met het rapport, ook al kraakt het de nodige kritische noten over het ontwikkelingsbeleid. Hij ziet het rapport hoofdzakelijk als een steun in de rug. “Een aantal aanbevelingen biedt de mogelijkheden om de modernisering van ontwikkelingssamenwerking die ik bij mijn aantreden heb ingezet, verder vorm te geven.”

De kritiek van de WRR op het gebrek aan professionaliteit in de ontwikkelingssamenwerking neemt de minister gedeeltelijk over. ‘De toegenomen complexiteit van ontwikkelingssamenwerking’ maakt wel een ‘nieuwe stap in kennis en professionaliteit nodig’, met andere woorden: er moet wel wat bijgespijkerd worden. De WRR stelt voor een aparte hulpdienst in het leven te roepen, waarin langjarige kennis en ervaring worden gebundeld. Dit ‘NLAID’ roept gemengde reacties op. Cordaid vindt een ‘redelijk zelfstandig opererend agentschap voor ontwikkelingssamenwerking een logisch uitvloeisel van de overtuiging dat ontwikkeling gaat over langetermijnprocessen’. Minister Koenders is minder positief: als diplomaten op de ambassades de hulp blijven uitvoeren is de integratie met het politieke beleid beter gewaarborgd. Bovendien zou zo’n aparte dienst ‘nieuwe bureaucratie met zich meebrengen’. Jack van Ham ziet ook nog

wat minpunten: “De analyse is doorwrocht, maar de oplossingen worden afgeraffeld. De noodzaak van NLAID wordt bijvoorbeeld te weinig onderbouwd. We kennen een slecht voorbeeld in USAID, dat aan de leiband van Bush liep en zijn aidsprogramma’s stop moest zetten.” Verder mist Van Ham de ‘toets vanuit het Zuiden’ en vindt hij het rapport tegenstrijdig over de rol van het maatschappelijk middenveld. “Van de ene kant schrijft de WRR dat de civil society een Nederlandse specialiteit is en er in partnerlanden op ingezet moet worden. Tegelijkertijd stelt het rapport ook dat de rol van de Nederlandse maatschappelijke organisaties uitgespeeld is en NLAID wel direct met zuidelijke organisaties zaken kan doen.”

In de hele waaier van reacties valt voorts – niet geheel verrassend – op dat ieder het rapport aangrijpt om zijn eigen punt te maken. In de kranten veel aandacht voor de pleidooien voor een gedragscode voor particulier initiatieven, voor beperking van de hulp tot tien landen, en voor afscheid van ‘de fixatie op de 0,7 procent’ van het BNP voor ontwikkelingssamenwerking. Alle drie zijn zeker geen hoofdpunten uit het rapport. En ook Haïti komt om de hoek kijken. Cordaid: “Maatschappelijke organisaties zijn geen overbodige bureaucratie. De onbeschrijflijke ramp in Haïti laat zien dat hulporganisaties wel degelijk snel en adequaat kunnen reageren, en onmisbaar zijn.” Ook minister Koenders haalde Haïti aan in zijn reactie. Naast de oprukkende globalisering als motivering van ontwikkelingssamenwerking, zoals de WRR poneert, is er ook nog steeds een morele impuls, aldus de minister. “Zoals de ramp in Haïti laat zien is solidariteit met de medemens nog steeds een belangrijke basis voor ontwikkelingssamenwerking.”

DEBATTEER MEE!

Peter van Lieshout, Robert Went en Monique Kremer van de WRR gaan met betrokkenen en het publiek in discussie over de toekomst van de hulp. Op 10 februari houdt IS in Amsterdam samen met NCDO/VoiceOver en LokaalMondiaal een debat met vertegenwoordigers uit het ‘Zuiden’, de hulpsector en de politiek (www.isonline.nl). Ook IS-partners Global en Wereldpodium houden debatten over het WRR-rapport. Het debat van Global in Lux Nijmegen vindt plaats op 15 februari. Voor het debat in Tilburg: volg www.wereldpodium.nl. Engelstalig vakblad *The Broker* organiseert daarnaast een online-debat op www.thebrokeronline.eu.

Recent



Darfur I



Suriname

“What divides us is what we don’t talk about”

Citaat van de Sudanese geleerde Francis Deng in:

Darfur and the crisis of governance in Sudan. A critical reader / Salah M. Hassan & Carina E. Ray / Cornell University Press / Prince Claus Fund Library / 528 pagina's / € 30,-

Dit stoer vormgegeven, robuuste boek bundelt essays van denkers binnen en buiten Sudan: activisten, wetenschappers, politici, kunstenaars en leden van de zuidelijke afscheidingsbeweging SLM/A en kunstenaars. Met bijdragen van onder meer Mansour Khalid, Alex de Waal, Karin Willemse en Abaker Mohamed Abuelbasher. Zij belichten de oorzaken en het verloop van het conflict dat de Sudanese provincie Darfur al jaren in zijn greep houdt. In de appendix een rijke voorraad bronnen, waaronder manifesten van rebellbewegingen en VN-resoluties. Het geheel is geïllustreerd met foto's van de internationaal vermaarde fotograaf Issan A. Abdel Hafiez.

De Zwarte Lord
Rihana Jamaludin / KIT Publishers / 510 pagina's / € 24,95

Ruisende rokken

De 22-jarige Regina Winter vertrekt in 1847 vanuit Den Bosch naar Suriname, om les te geven aan plantage-eigenaar Walther Blackwell, alias de Zwarte Lord. Walther blijkt een heuse dandy, met een politiek geheim waar Regina langzaam in meegesleurd wordt. Beeldend kunstenaar Rihana Jamaludin schetst in deze prachtige roman met trefzekere streken een decor van ruisende rokken, kanten manchetten en strakke keurslijven, waarbinnen het zindert van geheime liaisons over kleurgrenzen heen, onder een vernislaag van Hollandse kuisheid. “Ik heb bewust voor een Nederlandse hoofdpersoon gekozen. Zij leert samen met de lezer de regels en wetten van het koloniale Suriname. Vertelt Jamaludin, die sinds haar 23e in Nederland woont. “Ik put uit geuren en kleuren uit mijn jeugd.” Een West-Indische equivalent van Hella Haasses *Heren van de thee*.

WIN WIN WIN
Wat weet jij van Suriname? Doe de quiz op www.isonline.nl en maak kans op een gratis exemplaar van *De Zwarte Lord*.



Maatschappij

De broedfactor. Betrokkenheid aanwakkeren in organisaties en samenleving

Peter Camp / Business Contact / 215 pagina's / € 22,50

Ja, het kan!

Hoe weet je als organisatie wat er leeft bij je achterban? Hoe kun je meeliften op autonome, creatieve impulsen die spontaan in de samenleving ontstaan? Hoe voorkom je dat je vergeet actie te voeren omdat je te druk bezig bent subsidieaanvragen? P'ers of medewerkers van een grote(re) ontwikkelingsorganisatie die wel eens worstelen met deze vragen, kunnen frisse ideeën opdoen met *De Broedfactor*. In heldere taal geeft organisatiesocioloog Peter Camp aanstekelijke voorbeelden van *grass roots* initiatieven in de Nederlandse samenleving die tot verandering, of, in modern Obama-jargon, tot *change* leiden. “Groeïende organisaties kijken vaak te weinig naar wat er in de samenleving leeft. Vroeger gaf je de burger op gezette tijden gelegenheid tot inspraak, tegenwoordig organiseren burgers zichzelf. Het is belangrijk dat je die burgers actief opzoekt”, licht Camp telefonisch toe. “Maak gebruik van hun expertise en energie. Als je die mensen links laat liggen, springen andere organisaties in het gat en mis je straks de boot.” Een aanrader voor iedereen die zijn organisatie, virtueel of niet, wat meer 2.0 wil maken.



Voedselcrisis

Graan
Ruben van Dijk / A.W. Bruna / 314 pagina's / € 19,95

Griezelig echt

Na ecomode, ecofeestjes en ecotax is er nu ook de eco-thriller. *Graan* schetst een apocalyptisch beeld van een Hollandse hongervinter in 2012. Is het voedseltekort het gevolg van klimaatverandering of zit er meer achter? “*Graan* is een toekomstverkenning. Griezelig veel van wat er in mijn boek staat is waar”, vertelt de auteur. “Ik baseer me op feitelijke bronnen. Dit verhaal kan werkelijkheid worden als de politiek niet ingrijpt. Ik laat zien hoe kwetsbaar de voedselketen is in combinatie met afkalvend gezag van de overheid. Dan kan de vlam in de pan slaan.” Ruben van Dijk is een pseudoniem van Thomas van Slobbe, directeur van stichting Waarde. Eerder schreef hij *het Kyoto complot*. Vrees echter niet dat *Graan* daarmee resulteert in een morele les verpakt in een literair jasje. Van Dijk trekt de lezer samen met de hoofdpersoon, de jonge landbouwkundige Peter Vink, mee in een web van internationale geenebe diensten, witteboordencriminellen en jeugdige straatbendes. “Als Ruben van Dijk ben ik echt 100 procent een thrillerauteur”, verzekert Van Slobbe. Een belofte die hij waarmaakt.



Darfur II
Welkom in Darfur, dit is ons leven/ Elwin Verheggen en Jan-Josph Stok / KIT Publishers/ € 24,50
Journalist Elwin Verheggen en fotograaf Jan-Joseph Stok (winnaar van de Zilveren Camera 2009) reisden met de rebellen mee door Darfur. Ter plekke tekenden ze de verhalen op van burger-slachtoffers.



Gore gaat door
Onze keuze. Een actieplan om het klimaat te redden / Al Gore / Meulenhoff / € 25
Onze keuze gaat verder waar *Een ongemakkelijke waarheid* ophoudt. In zijn nieuwe boek pleit Nobelprijswinnaar Al Gore onder meer voor alternatieve energiebronnen en geboorteperking.



When my baby smiles to me...
Rio's andere kant. De stad en de sloppenwijk / Patricia Maresh / Conserve / € 17
Nadat het uit is met haar grote, onbereikbare liefde, reist NOS-journalist Patricia Maresh naar haar andere, trouwe grote liefde: Latijns-Amerika. Een persoonlijk verslag uit Rio de Janeiro.



Literair talent
Het ding om je hals / Chimamanda Ngozi Adichie / De Bezige Bij / € 19,90
In twaalf aangrijpende verhalen schetst de Nigeriaanse Chimamanda Ngozi Adichie, die zelf voor haar studie politologie naar de VS emigreerde, herkenbare en verrassende verschillen tussen Afrikaanse en westerse culturen.